

Małgorzata Michel

Uniwersytet Jagielloński

recenzja książki **Piotra Chomczyńskiego**
Działania wychowanków schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych
Socjologiczna analiza interakcji grupowych
Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, ss. 322

Problematyka funkcjonowania osób nieletnich, osadzonych w placówkach opisywana jest przez wielu autorów. Zmieniająca się bowiem rzeczywistość na wolności ma swoje odbicie w zmianie specyfiki funkcjonowania wewnątrz instytucji totalnych, jakimi są również zakłady poprawcze dla nieletnich. W działaniach teoretycznych i w publikacjach pojawiają się wciąż nowe prezentacje, analizy i opracowania owej problematyki, ona sama natomiast dla wnikliwego badacza jawi się jako niewyczerpana w swoim bogactwie i atrakcyjności. Praca Piotra Chomczyńskiego jest szczególna na gruncie pedagogiki resocjalizacyjnej. Autor bowiem dokonuje socjologicznej analizy interakcji grupowych wychowanków schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych, czerpiąc z tradycji strategii badań jakościowych. Strategia ta nie jest popularna wśród badaczy rzeczywistości więziennej na rodzimym gruncie, osadzających najczęściej swoje badania w paradygmacie normatywnym w strategii badań ilościowych. Złożoność specyficznej rzeczywistości jaką generują instytucje resocjalizacyjne dla nieletnich, powoduje jednak lub wręcz wymusza poszukiwanie skutecznych, ale i atrakcyjnych badawczo, dróg zbliżenia się do interesujących fenomenów i dokonania prób odkrywania ich znaczeń. To z kolei wymusza wychodzenie poza utarte schematy metodologiczne. Autor pracy w zaaranżowanym przez siebie procesie badawczym przyjmuje paradygmat interpretacyjny i używa go jako języka opisu rzeczywistości instytucji korekcyjnych dla nieletnich. Przyjęta perspektywa oraz zastosowana strategia metodologiczna stały się narzędziem skrupulatnej rekonstrukcji wzorów interakcji aktorów, jakimi są wychowankowie schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych. Piotr Chomczyński nieustannie

przy tym snuje metarefleksję na temat dylematów metodologicznych a przede wszystkim etycznych, które niesie ze sobą praca badawcza w tym szczególnym terenie. Autor opisuje badaną rzeczywistość, a specyfika tego opisu, zgodna z rygorami metodologii badań jakościowych, stanowi niejako „opowieść z terenu”. Autor koncentruje się na procesie indukcyjnego wykrycia wzorów interakcji, które wyjawiają się z zebranych danych, pochodzących z bogatego materiału badawczego, po czym czyni próbę wykrycia reguł rządzących badanym obszarem zjawisk. Jednocześnie wyraźnie sytuuje siebie w przestrzeni instytucji dla nieletnich niejako w podwójnej roli. Występuje bowiem jako badacz kreujący świadomy proces badawczy a jednocześnie jako aktor – uczestnik przebiegających wewnątrz badanej instytucji działań. Jego rola ma jednocześnie charakter dynamiczny i kreatywny, zależy od procesów nadawania znaczeń i negocjacji „dziejących się” procesów interakcyjnych. Piotr Chomczyński w swojej pracy koncentruje się na fenomenie emocji nieletnich i poprzez tę kategorię dokonuje analizy interakcji, strategii interakcyjnych i sposobów radzenia sobie wychowanków z negatywnymi emocjami. Zabieg ten jednocześnie jest próbą uchwycenia aspektu strukturalnego, tj. pokazania statusów i możliwych do przyjęcia przez aktorów interakcji ról na scenie dziejącego się dramatu. Tym samym prezentowany materiał staje się niezwykle cenny nie tylko ze względu na wzbogacenie dorobku teoretycznego dyscypliny jaką jest pedagogika resocjalizacyjna, ale również ze względu na praktyczne implikacje. Książka bowiem poznawczo jest cennym materiałem do refleksji wychowawczej dla pracowników placówek dla nieletnich i może być drogą do pogłębienia zrozumienia sytuacji nieletnich, osadzonych w zakładach poprawczych.